



POKOJ A DOBRO

KATOLÍCKY ČASOPIS
FARNOSTI MARKUŠOVCE

05
2025
DECEMBER
27. ROČNÍK
ZALOŽENÉ 1999



Foto: Peter Lazor

09 | Rodina-srdce

19 | Splnený sen

20 | Storočná jubilantka

EDITORIÁL

MILÍ ČITATELIA!

Tohtoročné vianočné sviatky majú príchut' jubilejného roka. Azda o to viac sme sa usilovali vyhladávať a využívať príležitosti na svoj duchovný rast. Ešte stále je čas... a vlastne bude aj potom. Vždy je čas a priestor rástť. Treba sa pre to len rozhodnúť.

Vianočným sviatkom dávame prívlastok **rodinné**. Vychádza to hlavne z Tradície narodenia Krista.

Žijeme dosť pohnuté časy a ukazuje sa, že je veľmi potrebné nanovo obnovovať rodinného ducha, a to nielen v rodinách, ale aj v spoločenstvách, komunitách, v susedstvách, vo farnostiach, v obciach...Aj v sebe samom. Nikto to za nás neurobí, nikto to za mňa neurobí.

Pestovať rodinného ducha znamená **vytvárať atmosféru prijatia a bezpečia**. A neporovnávať, kto pre to robí viac. **Každý nech urobí ten svoj podiel, najlepšie ako vie.**

Ako hovoria odborníci na mentálne zdravie – je veľmi dôležité pestovať kultúru „milujúcich očí“. Každý človek potrebuje zažívať milujúce oči, ktoré sa na nás pozerú či pozerajú a potvrdzujú nám seba, že sme v poriadku. Karhajúce, hnevlivé či nenávislivé „oči“ ubližujú. Aj napomínať treba, avšak múdro a láskavo. Ak sa niekto na nás pozerá vrelo, milujúco, prijímajúco, tak dokážeme sa aj my sebaodporne vnímať aj v iných situáciách.

O pár dní privítame nový rok 2026. Za ten odchádzajúci chcem vyjadriť veľké poďakovanie všetkým, ktorí akýmkoľvek spôsobom podporili tvorbu nášho spoločného časopisu. Zároveň chcem za celú redakciu vyjadriť nádej - aby sa nám aj v budúcom kalendárnom roku s Božou pomocou darilo, a to nielen časopisu, ale aj v celej farnosti.

Požehnaný vianočný čas!

Pax et bonum!

MONIKA HODNICKÁ |
ŠÉFREDAKTORKA
monika.hodnicka@gmail.com



Foto: Peter Lazor

BOH SA ZJAVUJE STÁLE

Rok 2025 so sebou priniesol rôzne témy, ktoré rezonovali našou spoločnosťou a médiami.

Jednou z nich bolo i plánované dočasné zrušenie dňa pracovného pokoja na **Sviatok Zjavenia Pána, ktorý oslavujeme 6. januára**. Toto opatrenie malo byť súčasťou tretieho konsolidačného balíčka vlády – a teda spôsobom, ako priniesť do štátnej pokladnice peniaze, ktoré v nej chýbajú. Možno ste zaregistrovali vlnu odporu, ktorú proti tomuto rozhodnutiu vzniesli predovšetkým zástupcovia Pravoslávnej cirkvi. Pre nich je tento deň Štedrým dňom, nakoľko slávia sviatky podľa juliánskeho kalendára. K zrušeniu dňa pracovného pokoja nakoniec nedošlo, no mňa osobne celá táto situácia viedla k hlbším úvahám o význame tohto sviatku pre rímskokatolíckych veriacich. Je to len ďalší deň prázdnin/dovolenky? Prečo liturgický kalendár označuje tento sviatok práve slovným spojením Zjavenia Pána? Zjavuje sa Boh aj dnes? Ako? Čo to znamená pre mňa osobne?



Zjavenie Pána (Epifánia) ako také Cirkev označuje zjavením Ježiša Krista ako Mesiáša Izraela, Božieho Syna a Spasiteľa sveta. Sviatok Zjavenia Pána 6. januára však spájame s tromi udalosťami, kedy sa Ježiš zjavil ako Mesiáš – keď sa Kristus dal poznať ako Boží Syn mudrcom od východu a cez nich vlastne všetkým národom, Ježišov krst, keď sa Duch Svätý v podobe holubice vzniesol nad Ježiša a z neba zaznelo Otcovo svedectvo o Ježišovi a prvý Ježišov zázrak – premenenie vody na víno v Káne Galilejskej, o ktorom evanjelista Ján píše, že Ježiš „zjavil svoju slávu a jeho učenci uverili v neho“. V mudrcoch, ktorí symbolizujú predstaviteľov okolitých pohan-ských náboženstiev, evanjelium vidí prvotiny národov, ktoré prijímajú dobrú zvesť o spáse skrze vtelenie. Zjavenie Pána (Epifánia) zvestuje, že všetky národy vstupujú do rodiny patriarchov a nadobúdajú „výsady vyvoleného ľudu“.

História slávania tohto sviatku siaha na Východe do 3. storočia.



Foto: Peter Lazor

V 4. storočí sa tento sviatok rozšíril aj na Západe, kde liturgia a čítania kládli dôraz predovšetkým na poklonu mudrcov z Východu. Títo učenci z Perzie boli v apokryfných spisoch a náboženských legendách zobrazovaní ako „traja králi“ s menami Gašpar, Melichar a Baltazár, avšak evanjeliový záznam tohto príbehu (Mt 2, 1-12) nehovorí o ich počte, kráľovskej hodnosti a menách nič. Pochádzali možno z Perzie alebo Médie, možno z Chal-

dejska alebo Arábie a zaoberali sa prírodnými vedami, najmä skúmaním hviezd. Preto je pravdepodobné, že požívali ešte väčšiu úctu ako králi, keďže obyčajne boli takíto učenci radcami kráľov a ich činnosť bola zahalená rúškom tajomstva. Počet tri je tiež záležitosťou tradície a možno to vzniklo práve na základe troch darov, ktoré sa spomínajú v evanjeliu – zlato, kadidlo a myrha. Mená Gašpar, Melichar a Baltazár pochádzajú až z 12. sto-

ročia, kedy ich takto pomenovali na parížskej univerzite. O hviezde, ktorá sa spomína v evanjeliu a ktorá ich priviedla až do Betlehema existujú rôzne dohady a aj v súčasnosti sa rozvíjajú viaceré teórie.

Kult troch kráľov bol v stredoveku veľmi rozšírený a ich údajné relikvie sa uchovávali v Miláne, odkiaľ ich cisár Fridrich Barbarossa (1155 – 1190) odniesol do Kolína nad Rýnom, kde boli uložené v katedrále.

Tradične sa na sviatok Zjavenia Pána vo viacerých kostoloch konajú trojkraľové koncerty alebo betlehemske hry – jasičkové pobožnosti. Pri svätých omšiach sa v tento deň požehnáva voda, sol' a krieda, ktoré slúžia pri posväcovaní domov. Pri požehnávaní domov na dvere v domácnostiach kňaz píše podľa aktuálneho roku výraz v tvare 20-C+M+B-26 (Christus mansionem benedicat – Kristus nech žehná tento dom), nie skratky mien troch kráľov, ako sa mnohí domnievajú. Poslednou pradávnou tradíciou Cirkvi, ktorá sa spája s týmto dňom, je ohlásenie dňa Veľkej noci a pohyblivých sviatkov.

Mňa osobne veľmi zaujal názov tohto sviatku. Slovné spojenie Zjavenie Pána totiž v sebe nesie omnoho viac ako spomenuté tri evanjeliové udalosti. Pretože celé Sväté písmo nám približuje, ako sa Boh zjavoval (v zmysle dával spoznať) svojmu ľudu v priebehu dejín spásy. Ak teda chceme spoznať Boha viac, čítanie Svätého písma je najlepším zdrojom.

Katechizmus Katolíckej cirkvi hovorí, že človek má schopnosti, ktoré mu umožňujú poznať jest-

Z FARSKEJ KRONIKY

Rubrika, v ktorej vám chceme prinášať zaujímavosti z našej farnosti, ktoré boli kedysi zapísané do našej farskej kroniky. Založil ju v roku 1940 vtedajší pán farár Ján Skrak. Do kroniky, nazývanej aj HISTORIA DOMUS, zapisoval zaujímavosti až do čias nástupu socializmu. Z obdobia totality tam nie je nič napísané. Obnova prišla až v deväťdesiatych rokoch nariadením pána biskupa Františka Tondru. V roku 1997 sa stal farárom v Markušovciach Mons. Ján Duda, ktorý nadviazal na historickú tradíciu v Markušovciach. Dúfame, že zápisky z našej histórie vám spríjemnia čítanie nášho časopisu.

vovanie osobného Boha, a teda rozlíšiť Božie zjavenie. Boha možno s istotou poznať v prvom rade zo stvorených vecí prirodzeným svetlom ľudského rozumu. Bez tejto schopnosti by človek nemohol prijať Božie zjavenie a zároveň má človek túto schopnosť práve preto, že je stvorený „na Boží obraz“. Avšak náš rozum nikdy nebude schopný porozumieť Bohu úplne.

Boh sa zjavuje človeku, ktorý sa mu slobodne celý oddáva „*podriadiac mu plne svoj rozum a vôľu*“ a dobrovoľne prijíma jeho zjavenie. Aby sa však takáto viera mohla vzbudiť, je potrebná predchádzajúca a pomáhajúca Božia milosť a vnútorná pomoc Ducha Svätého, ktorý by pohol srdce a obrátil ho k Bohu a otvoril mu „*duchovný zrak*“. Aby sa chápanie Zjavenia čoraz väčšími prehlbovalo, Duch Svätý ustavične zdokonaľuje vieru človeka svojimi darmi.

Cirkev nás teda učí, že Boh sa zjavuje aj dnes. Chce sa dať poznať každému človeku, a teda s našou túžbou prichádza i táto milosť. Ak túžime po tom, aby sa zjavoval aj nám osobne, potrebujeme teda v prvom rade byť chrámom Ducha Svätého. Duch Svätý prichádza do srdca človeka pri prijatí sviatosti krstu, v Eucharistii, pri prijímaní sviatosti birmovania, no okrem týchto sviatostí Duch Svätý môže prichádzať aj vo chvíľach osobného otvorenia sa Božiemu pôsobeniu — cez modlitbu, kontempláciu, osobné rozhodnutia a obrátenie srdca.

Prajem každému čitateľovi, aby pri hodnotení roka 2026 dokázal povedať, že tento rok bol v jeho živote veľmi podstatným, pretože v ňom zažíval osobitným spôsobom Božie zjavenie.

PETRA KLUČÁROVÁ |

Dekan Matúš Pajduššák mi napísal list datovaný 23. 6. 1943, v ktorom píše o Martinovi Ratvayovi. Bol to dávny kantor a učiteľ v Markušovciach a v roku 1767 vydal latinskú knižku, v ktorej sú litánie Loretánske vysvetľované. Ku každej invokácii je aj obraz vysvetľujúci invokáciu. Tento Martin Ratvay študoval v Budíne. Jeho syn Jozef bol v roku 1831 počas sedliackej vzbury (keď sa šírila cholera) zbitý a o dva týždne zomrel. Dňa 23. 7. 1943 ma oslovil Jozef Bodurko, žiak siedmej triedy ľudovej školy, syn deputátika, sluhu u statkára, že sa chce prihlásiť za chovanca pre misijné kňazské povolanie do Nitry. Bol prijatý a výlohy spojené s výchovou a vyučovaním hradí miestny farár. Dňa 22. 10. 1943 bol dp. Kaplán Peter Dulan povolaný k vojsku a jeho nástupcom sa stal Ondrej Labuda, starší odo mňa o 10 rokov. Bol predtým farárom v Polanovciach a na čas suspendovaný a zatým poslaný sem za kaplána, „*aby sa polepšil*“.

Dňa 5. 11. 1943 pán biskup Ján Vojtaššák píše, aby sa vo farnostiach propagoval väčší odber Katolíckych novín. V celoslovenskom merítku ich odoberá okolo 85 tisíc katolíkov. Je treba ich zvýšiť. Dňa 8. 12. na sviatok Nepoškvrneného počatia Panny Márie, po vyspovedaní a sv. prijímaní, vykonalí sme zasvätenie farnosti Panne Márii. Zasvätenie si vykonalí jednotlivé stavy: mužovia, ženy, mládeňci, dievčatá i deti.

ŠTEFAN SALOKA, FARÁR |

(Pôvodný zápis vdp. Jána Skraka bez gramatickej korektúry)

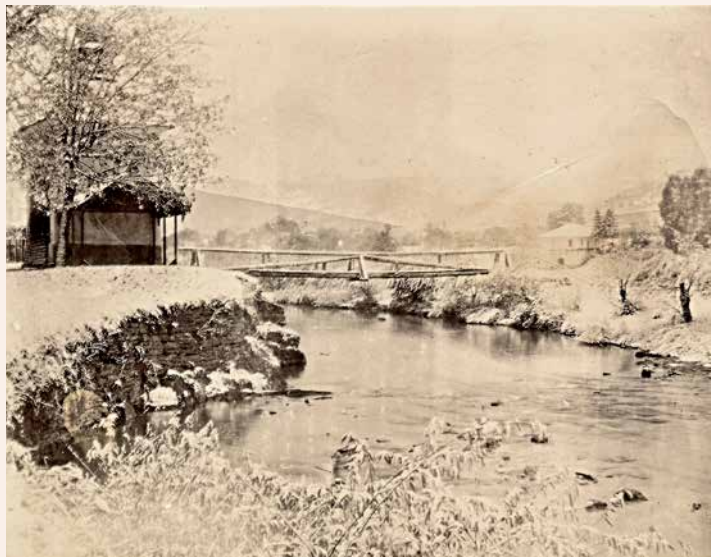


Foto: Kaplnka sv. Jána Nepomuckého, rok 1900. Archív rodiny Michalíkovej

AKTUÁLNA TÉMA

DÔSTOJNOSŤ DIEŤAŤA VO SVETLE SVÄTÉHO PÍSM

„Preto aj my, obklopení takým oblakom svedkov, zhodme všetku príťaž a hriech, ktorý nás opantáva, a vytrvalo bežme v závode, ktorý máme pred sebou, s očami upretými na Ježiša...” (Hebr 12, 1-2)

Ľudský život nepatrí nikomu z ľudí, ani nám, ani rodičom, ani lekárom, iba samotnému Bohu. Z tejto skutočnosti vyplýva morálna povinnosť zaobchádzať s týmto darom s úctou a starostlivosťou. Cirkev nás povzbudzuje a vyzýva k zodpovednému prístupu k daru života. Dieťa má právo na to, aby bolo počaté a nosené v matkinom lone, prinesené na svet a vychovávané v manželstve. Dieťa môže objaviť svoju vlastnú identitu a ľudsky dozrievať iba vďaka istému a uznanému vzťahu k vlastným rodičom. Rodičia vidia potom v dieťati potvrdenie a završenie svojho vzájomného darovania sa ich rodičovská láska sa má stať pre deti viditeľným znakom lásky nebeského Otca, „od ktorého pochádza každé otcovstvo na nebi i na zemi“ (Ef 3,15)

Pramatka Eva o pôrode povedala: „Obdržala som človeka pomocou Pánovou.“ (Gn 4,1) S podobným prejavom vďačnosti sa stretávame aj pri narodení Samuela, kde jeho matka Anna hovorí: „Od Pána som ho vyprosila.“ (1 Sam 1,19) Z novozákonných textov si zasluhujú pozornosť texty, ktoré nachádzame v evanjeliách a v textoch apoštola Pavla. Najdôležitejšou skutočnosťou poukazujúcou na poslanie dieťaťa vo svetle Božieho zjavenia je skutočnosť, že Vykupiteľ celého ľudstva prichádza na svet nie ako vládca, ale ako malé dieťa. Je to realita, ktorá zásadným spôsobom predstavuje novozákonné vnímanie detského veku. V novozákonných textoch nenájdeme ani jedinú zmienku, ktorá by zľahčovala postavenie dieťaťa. Opak je pravdou, keď dominuje Ježišovo napomenutie: „Ak sa neobrátite a nebudete ako deti, nevojдете do nebeského kráľovstva.“ (Mt 18,3) Pri inej príležitosti Ježiš hovorí: „Kto prijíma jedno z takýchto detí v mojom mene, mňa prijíma.“ (Mk 9,37) Sv. Pavol v liste Timotejovi píše: „Žena sa spasí rodením detí, ak vytrvajú

vo viere a láske, v posväcovaní a v triezvosti.“ (1 Tim 2,15) Týmto tvrdením sa apoštol stavia proti bludárom, ktorí zavrhovali Božiu ustanovizeň manželstva.

Dôstojnosť rodičov pochádza zo skutočnosti, že sú Božími spolupracovníkmi na diele stvorenia. V manželstve ich Boh spája tak, že tvoria jedno telo a môžu odovzdať ľudský život. Katolícka cirkev si uvedomuje potrebu stáleho usmernenia ľudského vzťahu k hodnotám života, ktorý je darom Stvoriteľa a pripomína morálnu zodpovednosť každého človeka za svoje konanie voči druhým v duchu Kristovej náuky. Pripomeňme si slová pápeža Františka z jeho apoštolskej exhortácie Evangelii gaudium: „Medzi týmito slabými, o ktorých sa Cirkev chce starať prednostne, sú aj deti pred narodením, najbezbrannejšie a najnevinnejšie zo všetkých. Dnes sa im upiera ľudská dôstojnosť, aby sa s nimi mohlo robiť, čo sa komu zachce. Berie sa im život a schvaľujú sa také zákony, ktoré zakazujú, aby tejto svojvoľnosti ktokolvek bránil. Na zosmiešnenie obrany nenarodených, o ktorú sa Cirkev snaží, sa jej pozícia neraz zobrazuje ako ideologická, tmárka a nemoderná. A predsa je táto jej obrana nenarodeného života vnútorne spojená s obranou každého ľudského práva. Opiera sa o presvedčenie, že ľudské bytie je vždy posvätné a nedotknuteľné, v každej situácii a v každej fáze svojho vývoja.“

S príchodom vianočných sviatkov, keď oslavujeme narodenie Kristovo, ešte viac sa utvrdíme v úcte k životu od počatia až po prirodzenú smrť. Bude to zároveň aj krásne završenie Jubilejného roka 2025 a stane sa ozajstnými pútnikmi viery, nádeje a lásky.

Prajem vám všetkým požehnané Vianoce!

VÁŠ FARÁR A DUCHOVNÝ OTEC ŠTEFAN |

(Spracované podľa časopisu Duchovný pastier.)

NÁZOR PSYCHOLÓGA

TECHNOLÓGIE A VZŤAHY

V digitálnej dobe už nemáme len vzťah k technológiám – mnohí si vytvárajú vzťah s technológiami. Jediná predložka, a predsa veľký rozdiel, ktorý odhaľuje nový fenomén: technológie už nie sú len nástroj, ale stávajú sa spoločníkom, či dokonca priateľom. Vytráca sa z nášho života ľudskosť?

DIGITÁLNA PRETVÁRKA

Technológie nám poskytujú obrovskú výhodu – môžeme byť v kontakte s ľuďmi, nech sme kdekoľvek. Telefonovať cez oceán, poslať povzbudenie, podeliť sa o radosť aj vtedy, keď sme sami v izbe. Súčasne však psychológia upozorňuje, že online priestor môže byť miestom, kde sa prezentujeme „upravenou“ verziou seba. Profilová fotka, premyslený status, filtrovaný obrázok – to všetko vytvára pocit, že musíme pôsobiť zaujímavo, vyrovnane či úspešne. Postupom času sa však môže stať, že rozdiel medzi tým, kým sme, a ako pôsobíme online, začne byť príliš markantný. Vytvorí sa pocit „*odcudzenia od seba*“ – človek má dojem, že hrá rolu, ktorú od neho očakáva okolie.

BLIŽŠIE ČI ĎALEJ OD SEBA?

Psychológovia si už dlhšie všímajú zvláštny paradox: ľudia sú technicky spojení viac než kedykoľvek predtým, a predsa mnohí zažívajú väčší pocit samoty. Nevinné rýchle správy, emotikony namiesto slov, či „*lajky*“ namiesto pozornosti vytvárajú ilúziu blízkosti bez skutočnej prítomnosti. Vzťahy v online priestore sú často krehkejšie, menej hlboké a náchylnejšie na nedorozumenie. A ak sa vám vzťah so skutočným človekom nepozdáva, hrozí, že sa začnete priateľiť s umelou inteligenciou (AI). Preto vznikli aplikácie, kde „*virtuálni priatelia*“ používateľovi lichotia, rozprávajú sa s ním kedykoľvek chce, odpovedajú empaticky a prispôbujú sa jeho náladám. Pre niektorých ľudí – najmä tých osamelých – sa tieto interakcie stávajú veľmi emocionálne dôležité. Existujú aj prípady, keď je človek presvedčený o tom, že „*randí*“ s AI, aj keď ide iba o program, ktorý nemá vlastnú vôľu ani skutočné city.

PARASOCIÁLNE VZŤAHY

Ďalšou nástrahou sú prípady, keď my niekoho poznáme, ale on nepozná nás, a napriek tomu máme pocit blízkosti. Hovoríme o parasociálnych vzťahoch, ktoré mali kedysi napríklad podobu obdivovania hercov vo filmoch a lepenia plagátov slávnych spevákov na steny detskej izby. Ale dnes, v dobe influencerov, vloggerov a iných ľudí, ktorí o sebe zdieľajú nespočetné informácie, majú tieto jednostranné emocionálne prepojenia oveľa väčšiu intenzitu. Vidíme ich každodenný život, rozprávajú na nás, môžeme im písať správy a zisťovať podrobnosti o živote a náš mozog na to reaguje podobne ako na reálne vzťahy. Parasociálne väzby nie sú samy o sebe zlé. Môžu motivovať, inšpirovať či poskytovať pocit pochopenia. Problém však nastáva, keď začnú nahrádzať vzťahy v skutočnom svete. Človek môže mať pocit, že je „*obklopený ľuďmi*“, no pritom nemá nikoho, komu by mohol zavolať, keď skutočne potrebuje pomoc.

Ak chce človek ostať sám sebou v digitálnom svete, potrebuje si strážiť hranicu medzi tým, čo ho napína, a tým, čo mu len hladí ego. AI môže potešiť slovom, ale nikdy neponesie riziko ani zraniteľnosť, ktoré tvoria pravé vzťahy, preto je múdre využiť ju ako nástroj, nie ako rameno, o ktoré sa opierame v osamelosti. Podobne aj pri parasociálnych väzbách platí, že **obdivovať môžeme kohokoľvek, ale dôverovať by sme mali len tomu, kto nás naozaj pozná**. A tak možno najjednoduchšou cestou k autenticite je hľadať si chvíle, v ktorých nič nefiltrujeme: ísť na prechádzku bez telefónu, zavolať skutočnému priateľovi alebo priznať, čo cítime, namiesto toho, aby sme to nahradili frázami v digitálnom svete.

ZUZANA KLUČÁROVÁ |
PSYCHOLOGIČKA

PRÍBEH MÁRIE Z NAZARETA

Panna Mária – žena adventu, požehnaná medzi ženami. Takto ju oslovil nebeský posol pri zvestovaní. Je sprostredkovateľkou medzi Bohom a človekom; ohnivko, ktoré prepája nebo so zemou. Vynikala nielen vonkajšou, ale aj vnútornou krásou, zbožnosťou, pokorou, skromnosťou. Práve preto si ju Boh vyvolil, aby sa stala matkou jeho jediného syna.

Panna Mária sa narodila rodičom Joachimovi a Anne v pokročilom veku. Boli to bohobožní a spravodliví manželia, ktorí dlho nemohli mať deti. V židovskej kultúre sa to považovalo za trest, za ťažké prestúpenie Božích príkazov, no oni sa vytrvalo modlili a prosili Boha o dar dieťaťa. Zažili potupu a veľa príkoria. Keď mala Mária tri roky, zasvätili ju Pánovi v jeruzalemskom chráme. Tu sa učila Písmu a slúžila Bohu, ktorému sa zaviazala sľubom čistoty.

Osoba Panny Márie je po celé stáročia opradená tajomstvom a legendami, v ktorých je hodnoverné a pravdivé jadro, zvyšok môže byť výsledkom predstáv a fantázie. Keď Mária dosiahla 14-15 rokov, jej rodičia už nežili. Niektoré zdroje uvádzajú, že zomreli hneď po jej zasvätení. Nevydatá žena alebo vdova bez mužskej ochrany nemala v izraelskom spoločenstve miesto. Preto príbuzní, ktorí sa o Máriu starali, jej vybrali za ženícha sv. Jozefa. Iná verzia náboženských spisov, ktoré nie sú zaradené do kníh Starého zákona, tvrdí, že Máriino postavenie riešili službukonajúci kňazi v chráme. Božím riadením z 12 uchádzačov z Dávidovho rodu vybrali práve sv. Jozefa, lebo

jedine jeho palica na obetnom stole zakvitla. K zvestovaniu Pána došlo po zásnubách Márie s Jozefom, ktoré mali zaväzujúci charakter podobne ako samotný sobášny akt. Dialóg anjela Gabriela s Máriou zachytáva Lukášovo Evanjelium. Mária súhlasila s Božím plánom, aj keď určite vedela, ako kruto Židia trestali neverné ženy. Práve tu sa potvrdzuje jej poslušnosť a bezhraničná dôvera v Boha. Z Písma je známe, ako sa zachoval Jozef, keď zistil, že Mária je v požehnanom stave a ako svoj postoj zmenil po návšteve anjela vo svojom sne. Ako reagovali príbuzní, kňazi, okolie? Bola naštrbená Máriina povest' i jej dobré meno a určite to nebolo nič príjemné. No Mária si všetky udalosti uchovávala hlboko v srdci a premýšľala o nich.

To je len začiatok Máriinej trnistej cesty vedúcej pod kríž na Golgotu. Ježiš v smrteľnej agónii vzhliada ku svojej matke a zveruje ju pod ochranu apoštola Jána slovami: „Hľa, tvoja matka!“ Jánovi a nám všetkým dáva svoju matku: „Hľa, tvoj syn, tvoja dcéra, tvoje deti...“ Preto zverme seba aj svojich blízkych pod ochranu Panny Márie a spolu so sv. Jánom Pavlom II. opakujme Totus tuus.

MONIKA HAMRÁKOVÁ |



Foto: Šimon Salanci, 2009

RODINA – SRDCE

Vianoce – čas, ktorý nemožno porovnať s nijakým iným obdobím roka. Svet sa na chvíľu spomalí a dovolí nám vnímať to, čo počas roka často prehliadame. Svetlá na stromčekoch žiaria jasnejšie, vôňa koláčov sa mieša s radosťou detí a v srdci každého z nás sa ožýva túžba po pokoji. Rodina zohráva v príbehu Vianoc nezastupiteľnú úlohu. Svätá rodina – Mária, Jozef a malý Ježiš – sa stala vzorom pre každú domácnosť. Rodina je dar a zároveň priestor, kde sa učíme láske.

NESTRÁCAŤ NÁDEJ

Mnohí z nás nesú vo svojom srdci tichú bolesť, ktorá sa práve v tomto čase ožýva ešte silnejšie. Aj pre mňa sú Vianoce pripomienkou toho, čo už nikdy nebude rovnaké. Stratila som otca a mama, ktorá pri ňom stála celý život, zrazu zostala sama. Rozprávala mi, že po smrti otca sa bála prvých Vianoc, pretože „všetko bude iné“. A predsa pri štedrovečernom stole pocítila zvláštny pokoj. Za stolom nechala prázdnu stoličku – nie ako pripomienku smútku, ale ako prejav vďaky. Povedala: „V tej chvíli som cítila, že Boh je so mnou.“

SILA RODINY

Boh prichádza tam, kde je tma, bolesť a ticho. Neprichádza do dokonale vysvetlených domovov, ale do našich nedokonalých príbehov. Uvedomila som si, že Vianoce nie sú len o tom, čo máme. Sú aj o tom, čo sme stratili a napriek tomu nestrácame nádej. Keď vidím svoju mamu, ako sa učí žiť život „inak“, uvedomujem si, že v našich zraneniach môže rásť aj veľká sila. Hoci bolesť zo straty nezmizne, môže sa premeniť. Zostáva ako tiché, ale vzácne miesto, kde môžeme stretávať Boha ešte hlbšie. Každá rodina prechádza skúškami, no práve v nich sa odhaľuje, či dokáže byť miestom prijatia, odpustenia a vernosti.

PODSTATA VIANOC

Dnes však rodinu často stavíme pod tlak. Zhon, pracovné povinnosti, technologický svet nás odpútavajú od najbližších. Možno je najkrajším vianočným rozhodnutím odložiť mobil, vypnúť televízor a venovať sa jeden

druhému. Skúsme nevidieť chyby druhých, prestať sa porovnávať a kritizovať. Vianoce sú pre nás príležitosťou vytvoriť v našich domovoch miesto, kde sa človek zastaví a uvedomí si, aký veľký dar je byť spolu. Stačí tak málo – telefonát, úsmev, objatie, milé slovo či pomoc. Ako hovorila Matka Tereza: „Vianoce nastávajú vtedy, keď necháme Boha milovať cez nás samých, keď sa usmeješ na brata a ponúkneš mu pomoc. Vždy keď milujeme, vždy keď dávame, sú Vianoce!“

Nech tieto Vianoce prinesú pokoj do našich rodín – do tých veselých aj do skúšaných. Nech nám pripomenú, že rodina je srdcom Vianoc, miestom, kde sa môže Kristus znova narodiť.

IVANA HOLEČKOVÁ | TEPLIČKA



Foto: Šimon Salanci

RANIERO CANTALAMESSA: NÁVRAT DO GRECCIA



KAPUCÍNI NA SLOVENSKU

Všetci už hádam celkom dobre poznáme príbeh Františka z Assisi, ktorý v Grecciu tri roky pred smrťou začal vianočnú tradíciu betlehemov. Je ale veľmi dôležité všimnúť si úmysel a zámer, ktorý k tomu svätca pohol: „Chcel by som sláviť spomienku toho dieťaťa, ktoré sa narodilo v Betleheme a na vlastné oči vidieť, aké nepohodlie a núdzu muselo strpieť toto novorodeniatko, keď bolo uložené do jasiel', keď pritom stál vôl a osol a keď ležalo na sene.”

(1 Cel 84-87)

„Na vlastné oči vidieť.“ V tomto detaile je vyjadrený veľmi originálny vzťah Františka s osobou Krista a s tajomstvami jeho života. Pre neho to nie sú pojmy a abstrakcie, ani jednoduché „záhady“. Sú to živé, konkrétne a pulzujúce skutočnosti. **František vrátil „telo a krv“ tajomstvám kresťanstva**, ktoré sú často „zbavené tela“ a redukované na čisté pojmy a dogmy v teologických školách a knihách.

Existuje vianočná koleda, najobľúbenejšia v Taliansku, ktorá dokonale vyjadruje pocity svätého Františka pred jasličkami, teda úžas a dojatie pred láskou Spasiteľa, ktorá ho núti stať sa chudobným pre nás. Je to pieseň Tu scendi dalle stelle, ktorej slová i hudbu napísal svätý Alfonz Maria de Liguori. Pieseň sa zameriava na skutočné a praktické útrapy Dieťaťa, ktorému „chýba oblečenie a oheň“, a ktoré zostupuje z neba a prichádza „do jaskyne v chlade a zime“.

Pre Františka však Vianoce neboli len príležitosťou vyplakať sa nad Kristovou chudobou; **bola to**

tiež oslava, ktorej sila explodovala všetku schopnosť radosti, ktorá bola v jeho srdci. Na Vianoce sa František doslova zbláznil. Chcel – píše jeho prvý životopisec, aby sa v tento deň o chudobných a žobrákov postarali bohatí a aby voly a osly dostávali hojnejší prídel potravy a sena ako zvyčajne. „Ak by som mohol hovoriť s cisárom,“ povedal, „poprosil by som ho, aby vydal všeobecný edikt, podľa ktorého všetci, ktorí majú možnosť, musia po uliciach rozsypať pšenicu a obilie, aby v deň takej slávnosti vtáky a najmä bratia škovránkovia mali hojnosť.“ (2 Cel 151)

Stal sa jedným z tých detí, ktoré stoja s očami plnými úžasu pred betlehemom. Životopisec hovorí, že počas vianočnej bohoslužby v Grecciu, keď vyslovil slovo Betlehem, naplnil si ústa hlasom a ešte viac nežnou náklonnosťou, vydávajúc zvuk ako bľachanie oviec. A každým, keď povedal betlehenské dieťa alebo Ježiš, prešiel si jazykom po perách, akoby chcel ochutnať a zachovať si všetku sladkosť týchto slov.

Bohužiaľ, to, čo sa stalo sakrálnemu umeniu vo všeobecnosti, sa stalo aj umeleckým zobrazeniam betlehemov: zobrazenie sa ľahko stáva samoúčelným; je to jeho krása a originalita, ktorá sa počíta viac ako tajomstvo v ňom zastúpené. Namiesto okien otvorených do nekonečna sa posvätný obraz stáva tým, čo reprezentujú „slepé“ okná na barokových freskách. V prípade betlehemu hrozí, že umelecká krása, technika a novosť (niekedy zvláštnosť) zobrazenia budú tým jediným, na čo sa ľudia pozerajú a čo ľudí priťahuje. Týmto vecami sa nemá samozrejme opovrhovať, ani betlehetskými výstavami. Zvýraznil to aj pápež František, keď napísal svoj list **Ad mirabile signum**, aby povzbudil a udržal pri živote krásnu a svätú tradíciu betlehema vo všetkých jeho podobách, verejných i domácich. No spomienka na Greccio by nám však mala pomôcť pozrieť sa na betlehem inými očami, očami sv. Františka.

Mohli by sme si položiť otázku: Má ešte dnes betlehem a posvätné stvárnenia vôbec zmysel, keď je písané a hovorené slovo dostupné každému? Ich potreba dnes vyvstáva z iného dôvodu, ale nie menej naliehavého ako v minulosti, keď obrazy a posvätné zobrazenia boli „*Bibliou chudobných*“. Žijeme v kultúre, ktorá urobila z obrázkov hlavný prostriedok komunikácie. Trvalá hodnota obrazu a vizuálnej reprezentácie vyplýva zo syntetického a súhrnného charakteru, ktorý má a ktorý umožňuje divákovi obsiahnuť celú udalosť a príbeh jediným pohľadom. Pre „*uponáhľanú*“ spoločnosť, ako je tá naša, má táto vlastnosť veľký význam. Je tu ešte jeden dôvod, prečo zachovať tradíciu betlehemu. Dnešné deti sú zaplavené násilnými obrazmi; bola by škoda pripraviť ich o možnosť kontemponovať obrazy pokoja, jednoduchosti a poézie, ako sú tie z betlehema.

Niektorí by chceli tradíciu betlehema a iných via- nočných symbolov zlikvidovať pod zámienkou, že tak presadia mierové spolužitie s veriacimi iných nábo- žentiev, napríklad v praxi s moslimami. V skutočnosti

je to práve zámienka istého sekulárneho sveta, ktorý nechce tieto symboly, nie zámienka moslimov. V Ko- ráne je súra venovaná narodeniu Ježiša, ktorú stojí za to poznať. Hovorí: „*Anjeli povedali: „Ó, Mária, Boh ti dáva dobrú správu o Slove od Neho. Jeho meno bude Ježiš [‘Isa], syn Márie. Bude slávny v tomto aj v budúcom svete... Bude sa prihovárať ľuďom od kolísky a ako zrelý muž bude Svätým.*“ Mária povedala: „*Pane môj, ako môžem mať syna, keď sa ma nikto nedotkol?*“ Odpovedal: „*Presne takto: Boh tvorí, čo chce, a keď sa pre niečo rozhodol, povie len „bud“ a je to*“ (Ko- rán, súra III, 45-47).

Úcta, s akou Korán pripomína narodenie Ježiša a miesto, ktoré v ňom zaberá Panna Mária, sa nedávno dočkala nečakaného a senzáčného uznania. Emir Ab Dhabí sa rozhodol zasvätiť nádhernú mešitu emirátu, ktorá predtým niesla meno svojho zakladateľa, šejka Mohammada Bin Zayed: Mariam, Umm Eisa, „*Márii, Matke Ježišovej*“.

SPRACOVAL: BR. MICHAL VARGA |
KAPUCÍN



Foto: Peter Lazor





Adventný večer na markušovskom hrade. Foto: Pavol Zmuda

PRE DETI

SME PÚTNICI NÁDEJE

Každý z nás má chvíle, keď sa cíti smutný, znepokojený alebo sa trápi. Možno máme strach, že niečo nepôjde tak, ako by sme chceli, alebo sa bojíme, že kamarát bude nahnevaný, že sa niečo pokazí. Môžeme sa cítiť osamelo, nešťastne. Je to bežné, že všetci sa občas niečoho bojíme. Je však dôležité vedieť, že nie sme sami. Ježiš, keď sa narodil na Vianoce, prišiel preto, aby nám ukázal, že môžeme k nemu prísť so všetkým, čo prežívame.



Foto: Pavol Zmuda

On nás počúva a chce nám pomôcť, keď máme ťažkosti. Tak ako prví pastieri putovali k Ježišovi do Betlehema, tak aj my môžeme putovať k nemu a povedať mu, čo nás trápi. Môžeme sa modliť, rozprávať sa s ním, a povedať mu o svojich strachoch, obavách, ale aj o radoostiach. V modlitbe hovoríme Ježišovi o svojich problémoch, ktoré nezmiznú len tak zázračne, ale my môžeme pocítiť jeho pokoj, pomoc a nádej, že Boh nám pomôže. Jeho riešenia nie sú vždy podľa našich predstáv, ale sú unikátne, nečakané a krásne. Práve Ježiš povedal: „Pokoj vám zanechávam, svoj pokoj vám dávam. Ale ja vám nedávam, ako svet dáva. Nech sa vám srdce nevzrušuje a nestrachuje.“ (Jn, 14,27). Môžeme cítiť úľavu, pretože vieme, že Ježiš nás chápe a je tu, aby nás podporil. Keď cítíme smútok a nie všetko ide podľa plánu, spomeňme si na Vianoce, na Ježiška, ktorý sa narodil v tme a chudobe, ale napriek tomu priniesol svetlo do tohto sveta. Jeho narodenie nám ukazuje, že aj v našich ťažkostiach môže byť svetlo, ak mu dovolíme, aby nás viedol. Sme pútnikmi nádeje, Ježiš nás chyť za ruku a povedie správnou cestou.

MODLITBA:

Pane Ježišu, v tento vianočný čas prichádzam s otvoreným srdcom. Chcem ti zveriť všetky svoje starosti, obavy a trápenia. Pomôž mi cítiť tvoju lásku a pokoj. Uč ma veriť, že ty si vždy pri mne, že ma nikdy neopustíš. Ďakujem ti za tvoju lásku, ktorá je pre mňa oporou v každom okamihu. Amen.

OSEMSMEROVKA S VINŠOM PRE VÁS:

HĽADANÉ SLOVÁ:

ANJEL, BETLEHEM, BOH, DAR, DOM, EVANJELIUM, HVIEZDA, JASLIČKY, JEŽIŠ, JOZEF, KRISTUS, LÁSKA, MAMA, MÁRIA, MODLITBA, MUDRCI, NÁDEJ, NOC, OSOL, PASTIERI, POKOJ, POMOC, RODINA, ROK, SLÁVA, SLÁVNÝ, SPÁSA, SPASITEĽ, SVETLO, VIANOCE, VYKÚPENIE, ZBOŽNOSŤ, ZVON

ADRIANA LAZOROVÁ |

N	O	C	J	O	Z	E	F	P	O	M	O	C	N	E
C	H	J	B	E	T	L	E	H	E	M	L	O	S	O
E	V	L	E	J	N	A	K	R	I	S	T	U	S	Á
M	J	E	Ž	I	Š	K	A	S	Á	P	S	B	O	H
M	Á	R	I	A	E	V	A	N	J	E	L	I	U	M
R	L	E	T	I	S	A	P	S	I	S	N	O	V	Z
T	J	L	Á	S	K	A	Y	K	Č	J	L	S	A	J
O	V	E	L	V	A	N	I	D	O	R	Á	S	K	A
V	Ž	D	P	A	S	T	I	E	R	I	Y	O	P	M
O	Y	O	R	Á	Z	B	O	Ž	N	O	S	Ť	O	R
L	N	V	I	A	N	O	C	E	O	U	A	D	A	R
T	V	S	V	H	V	I	E	Z	D	A	A	I	L	R
E	Á	Á	M	O	D	L	I	T	B	A	L	M	O	O
V	L		V	Y	K	Ú	P	E	N	I	E		A	K
S	S	M	U	D	R	C	I	U	J	O	K	O	P	M

PRE RODIČOV

AKO SA DIEŤA UČÍ ROZPRÁVAŤ

Hoci prvé slová povedia bábätká až na konci prvého roku, schopnosť komunikovať sa u nich intenzívne rozvíja už od narodenia. Najskôr sa musia naučiť rozoznať zvuky a rytmus rodného jazyka a porozumieť tomu, že ľudia okolo s nimi chcú komunikovať. A tiež musia pochopiť, že ony samy si vedia získať pozornosť iných – zvukom, gestom, slovom.

Bábätko denne počúva množstvo slov. Od rodičov, ktorí sa mu prihovárajú, ale aj z iných rozhovorov na návšteve, v autobuse, z rádia či televízie. Hoci všetky registruje, najúčinnnejšie pre rozvíjanie reči sú slová, ktoré adresujeme priamo jemu. Rodičia majú pri rozvoji rečových prejavov dôležitú úlohu. Keď reagujú na zvuky, ktoré dieťa vydáva, bude následne „rozprávať“ viac.

Bábätká najprv komunikujú nezámerne – úsmevom, plačom, pohybom, zmenou nálady. Až okolo ôsmeho mesiaca hovoríme o zámernej komunikácii najskôr neverbálnej (gestá) a neskôr verbálnej (prvé slová).

V Knihe o detskej reči nájdete osem komunikačných stratégií pre rodičov a bábätká, ktorými podporíte vzájomnú komunikáciu a uľahčíte deťom osvojovanie reči.

- 1. Z očí do očí.** Keď sa rozprávate s bábätkami v akomkoľvek veku, skúste sa k nim priblížiť, aby ste si hľadeli do tváre. Vaše oči a výraz tváre sú pre nich dôležitými zdrojmi informácií o tom, čo je v okolí zaujímavé.
- 2. Počkajte.** Hoci vám je celkom jasné, čo dieťa chce, počkajte, kým dieťa nevyjadrí svoju potrebu, až potom ju okomentujte. Najskôr dieťa použije komunikačné signály, neskôr gestá a napokon slová.
- 3. Sledujte záujem dieťaťa.** Sledujte, na čo sa dieťa sústreďí, a rozprávajte o tom.
- 4. Komentujte a interpretujte.** Komentovať sa dá všetko – čo robíte, čo robí bábätko, aké máte plány na víkend... Dieťa sa tak učí, ako znie jeho rodná reč a dostáva sa k slovnej zásobe, z ktorej neskôr začne tvoriť prvé slová.
- 5. Používajte gestá.** Gestá sú pre deti zaujímavé a často zdôrazňujú, čo hovoríte.
- 6. Zrkadlite a striedajte sa.** Keď napodobňujete, čo dieťa robí (úsmev, zvuk, pohyb tela...) učíte ho aj to, že dokáže ovplyvňovať svet.

7. Opakujúce sa činnosti a hry. Veci, ktoré robíte približne rovnako, podrobne komentujte. Môžu to byť napríklad činnosti ako jedenie, obliekanie, ale aj hry – na schovávačku, baran-baran-buc, stavanie kociek. Keď máte pocit, že dieťa si už nejakú rutinu pamätá, skúste pred nasledujúcim krokom trochu počkať a pokračujte, až keď vám dá najavo, že očakáva ďalší krok. (Napríklad pri jedení prestrite len tanierik a počkajte, kým vám naznačí, že chýba lyžička.)

8. Pomenujte a dávajte obrázky. Hovorte slová, ktoré sú krátke a často ich opakujte (hop, kuk, pápá, báb, havo...). Bábätko povie ako prvé tie slová, ktoré často počúva a nie sú zložité. Okrem toho kladte jednoduché otázky, na ktoré dokáže dieťa odpovedať aj pohľadom, zvukom, pohybom, gestom. Napríklad: „Kde je...?“

BARBORA CHOVANCOVÁ |

J. Bašňáková, E. Vavráková, J. Zemandl: *Psychológia pre milujúcich rodičov*; Horňáková, Kapalková, Mikulajová: *Kniha o detskej reči*



Foto: Peter Lazor, 2009

UMENIE

Kamil Peteraj

ZAJTRA/VČERA

kde budem zajtra? v malej
usporiadanej krajine
kde vychádza slnko
noviny

a spolaľhivo funguje
mechanizmus veľkých drobností?
či o jeden deň vedľa
niekde

či nikde
uprostred cudzích tvárí
a jazykov? kde budem zajtra?
o krok ďalej
či

o krok späť? o jedno zakopnutie
hlbšie či nezáväznú
myšlienku vyššie? a bude to
vôbec zajtra? ach koľko
zbytočných otázok

lebo
ak už sa človek pýta na budúcnosť
za dôležitejšie
treba považovať to
kde budem včera

(VÝBER: BARBORA CHOVANCOVÁ)

Foto: Peter Lazor



Toto si uvedomil pri uvažovaní nad svojím životom sv. Augustín. Pochopil, že všetko dobré, čo má, dostal jej zásluhou: rozum, lásku k pravde, vytrvalosť v štúdiách, pevný charakter sformovaný matkinou kresťanskou výchovou a nadovšetko znovu nájdenie viery. Monika ho porodila súčasne pre zem i pre nebo. Svätý Augustín hovorí, že za svoju spásu ďakuje úprimným slzám, ktoré každý deň ronila jeho matka. **Vo svojich Vyznaniach vydal výrečné svedectvo o životnom hrdinstve svojej matky Moniky.** To pomohlo dosiahnuť svätej matke patričnú úctu v Cirkvi a čestné miesto medzi veľkými ženami ľudských dejín.

Monika sa narodila v roku 331 v africkom meste Tagaste (dnešný Souk Ahras v Alžírsku). Pochádzala zo stredne zámožnej kresťanskej rodiny. Monikina matka zverila svoje dcéry, teda aj Moniku, staršej svedomitej slúžke, ktorá ich učila slušnosti a poriadku. Monika, ako skoro každý v puberte, sa nesprávala tak, ako by chceli rodičia. Ostré slovo slúžky celkom zmenilo život Moniky, ako sa neskôr priznala synovi Augustínovi.

Nevedno, prečo rodičia vydali Moniku za pohanského muža Patricia. Monika sa vydávala asi osemnásťročná. Keď sa narodil Augustín, mala dvadsaťštyri rokov. Okrem Augustína, ktorý bol pravdepodobne prvorođený, mala ešte jedného syna menom Navigius. Môžeme povedať, že Monikino manželstvo nebolo šťastné. Monikin manžel Patricius podľa jej slov nebol zlý, ale bol prchký a neverný. Monika v tichosti znášala obidve slabosti svojho muža. Keby sa nevedela zapierať, v rodine by boli často hádky. Pred Patriciom, ktorý mal hnevľivú povahu, bolo zlatým pravidlom zachovať ticho a trpezlivosť. Mlčala, keď bol v búrlivej nálade, aj keď sa hneval nespravodlivo. Keď sa utišil, mierne mu dohovárala. Monika bola manželkou rozdávacou pokoja. Jej rozváznosť, trpezlivosť a úprimná modlitba napokon získali manžela pre kresťanstvo. Patricius prijal krst v roku 370. O rok neskôr zomrel. Augustín mal vtedy 17 rokov.

V tom období spôsoboval Augustín ovdovenej matke viac starostí, ako keď bol v chlapčenskom veku. Monika vychovávala svoje deti od malička v kresťanskej viere, nábožnosti a dobrých mravoch. Nie vždy sa jej to darilo. No neprestávala sa úpenlivo za deti modliť. Augustín to vyjadril silnými slovami: „*Vychovala svojich synov tak, že toľko ráz ich v bolesti zrodila, koľko ráz ich videla vzdalovať sa od teba.*“ Prosila o pomoc i biskupa z Tagastu, ten jej dodal nádej slovami: „*Nie je možné, aby zahynul syn, za ktorého matka roní toľké slzy.*“ Monika mala veľké poslanie. Jej náboženská výchova nespočívala len v povzbudzujúcich slovách. Usilovala sa vychovávať predovšetkým svojím príkladným životom, ktorý bol preniknutý živou vierou a hlbokou nábožnosťou.

Asi najvýznamnejším okamihom v Monikinom živote bolo obrátenie jej milovaného syna Augustína. Monika bola prvá, ktorej Augustín porozprával, čo sa s ním stalo v záhrade pod figovníkom, keď počul tajomný hlas: „*Vezmi a čítaj.*“ Monike sa zdalo, že

AUGUSTINIÁNSKE OKIENKO

SVÄTÁ MONIKA – SVÄTÁ MAMA

Všetci máme matku. Či sme jednoduchí, či slávni ľudia. O väčšine matiek dejiny mlčia. Je to nespravodlivé, lebo nikto sa nestane veľkým bez pričinenia svojej matky.



Hrob sv. Moniky. Foto: Barbora Zaremská

dostala oveľa viac, než prosila svojimi vzdychmi a slzami. Boh tak obrátil jej syna, že už nehľadal viac ani ženu, ani nijakú nádej na tomto svete.

Augustín často viedol so svojou matkou duchovné rozhovory i rozhovory o večnom živote. Augustín ich uvádza vo Vyznaniach. Zdôraznil tu slová matky, ktoré mu povedala: „Syn môj, čo sa mňa týka, mňa už nič neteší na tomto svete. Nevieť, čo by som ešte robila a načo by som tu bola, keď sa mi už splnila moja životná nádej. Jedna vec bola, pre ktorú som chcela ešte žiť na tomto svete, a to bolo, aby som ťa mohla uvidieť kresťanom katolíkom. V miere omnoho hojnejšej doprial mi to Boh, lebo vidím, že si nielen

pohrdol zemským šťastím, ale si sa stal sluhom Božím. Čo tu mám ešte robiť?“ Monika zomrela päťdesiatšesťročná v Ostii. V 15. storočí preniesli jej pozostatky do rímskeho kostola sv. Tryfónia, ktorý je v súčasnosti zasvätený sv. Augustínovi.

Svätá Monika patrí k tým kresťanským manželkám a matkám, ktoré obohatili nielen svoje rodiny, ale celé kresťanstvo, ba celé ľudstvo. Plnením svojej úlohy sa stali vzormi pre matky všetkých čias. Veľká viera, neprestajná modlitba, skromnosť, pokora, tiež trpezlivosť, tieto čnosti jej často pomáhali prekonať ťažké obdobia jej života, či už vo vzťahu k jej prchkému manželovi, alebo neústupčivému synovi. No jej asi najväčšou čnosťou je to, že **nie slovami, ale skutkami a vlastným životom dávala príklad ostatným a je vzorom aj dnes pre všetky kresťanské ženy.**

Sviatok svätej Moniky sa slávi 27. augusta. Svätá Monika je patrónkou manželiek, matiek; pri modlitbách za obrátenie detí.



MODLITBA K SV. MONIKE

Svätá Monika, patrónka matiek, prosím, prihovor sa za mňa u nášho milosrdného Boha. Pomôž mi byť trpezlivou a milujúcou matkou. Vypros mi silu, aby som sprevádzala svoje deti na ceste k Bohu a dávala im príklad viery a lásky. Amen.

BARBORA ZAREMSKÁ |

RECENZIA/KNIHA

AKO SA HANKA NAUČILA SPORIŤ



Finančná gramotnosť je téma, ktorá sa dostáva do rodín čoraz prirodzenejšie, no vysvetliť ju malým deťom nie je vždy jednoduché. Slovenská autorka Lucia Risková, ktorá má skúsenosti z bankovníctva aj z vlastného materstva, sa preto rozhodla vytvoriť sériu kníh, vďaka ktorým sa deti zoznamujú so svetom peňazí cez príbeh svojej rovesníčky — Hanky.

Prvá kniha *Ako sa Hanka naučila sporiť* ukazuje dievčatko, ktoré túži po mixéri, aby mohlo upiecť tortu pre sestru. **Rodičia ju vedú k tomu, že ak chce niečo hodnotné, musí si na to našetriť.** Hanka tak prirodzene objavuje, že sporenie nie je trest, ale spôsob, ako si splniť sny — tie malé aj tie veľké. V pokračovaní *Ako sa Hanka naučila zarábať* sa deti spolu s Hankou dozvedajú, že peniaze nevznikajú samy od seba. Príbeh

ukazuje, že aj malé dieťa môže byť tvorivé, užitočné a šikovné, a že peniaze môžu prísť ako výsledok úsilia, nápadov a ochoty pomôcť. Tretia kniha *Ako sa Hanka naučila NEnakupovať* otvára tému, s ktorou bojujú aj mnohí dospelí — túžbu kupovať veci hneď, bez rozmyslu. Hanka zisťuje, že nie všetko, čo sa jej zapáči, aj skutočne potrebuje, a že niektoré veci sa dajú opraviť, či využiť dlhšie. Kniha tak prirodzene spája finančnú múdrosť s udržateľným myslením.

Séria je výnimočná tým, že nepracuje s poučkami, ale s emóciami a situáciami, ktoré deti poznajú. Hanka pôsobí autenticky, a preto sa s ňou malí čitatelia ľahko stotožnia. Texty sú jednoduché, ilustrácie príťažlivé a posolstvo jasné: peniaze nie sú tabu, ale prirodzená súčasť života, ktorej sa dá rozumieť už v predškolskom veku.

Aby knihy fungovali naplno, oplatí sa ich čítať spolu s deťmi a pri čítaní sa rozprávať. Krátke otázky typu „Čo by urobila Hanka?“ alebo „Ako by si to vyriešil ty?“ pomáhajú deťom preniesť príbeh do reality. Mnohé rodiny si po prečítaní zavádzajú malé rituály — vlastnú pokladničku, odkladanie na vysnívaný cieľ či domáce projekty, kde si deti môžu „zarobiť“.

Riskovej séria tak nie je len milým čítaním, ale aj praktickým sprievodcom, ktorý môže deťom vytvoriť zdravý vzťah k peniazom už od útleho veku. A to je dar, ktorý sa im bude vracat celý život.

ZUZANA KLUČÁROVÁ |



Foto: Peter Lazor

REPORTÁŽ Z CYKLOPÚTE DO COMPOSTELY

SPLNENÝ SEN

Pred šiestnástimi rokmi, keď som maródoval s roztrhnutou medzistavcovou platničkou, čítal som článok o púti do Santiaga de Compostela. Vtedy sa zrodil môj sen, ísť tam, ale na bicykli, lebo batoh by som dlho nedokázal niesť. A keď na bicykli, tak už z domu, aby to malo nejakú hodnotu.



Bicykel som si kúpil po dvoch rokoch. Rozhodnutie zrelo nejaký čas, až kým sme spolu s Ferim vyrazili 18. augusta 2025 od kostola v Lieskovanoch. Nechcel som, aby to bola iba bicyklovačka, ale cyklopút.

Každý deň sa opakoval takmer rovnaký kolotoč. Raňajky, všetky veci zbaliť, naložiť na bicykel, šliapať do pedálov, nájsť reštauráciu alebo obchod na obed, kostol alebo kaplnku na modlitbu, urobiť nákup na večer a ráno, zakempovať, vysušiť veci, ak to šlo, večera a spať. Niekedy to s tým nájdením reštaurácie, obchodu a kempu bolo dosť problematické, ale nakoniec sa to vždy podarilo. Občas nás potrápilo počasie, ale to k púti patrí. Snažili sme sa jazdiť okolo 100 km denne, ale v sobotu to bolo vždy menej a v nedeľu sme oddychovali.

Počas siedmich týždňov na ceste sa toho veľa udeje. Motanice s navigáciou, problémy s bicyklami a všetkým možným, nám celkom brúsili nervy a párkrát som si položil otázku, čo som to za nervózneho pútnika. Ale

každé ráno prichádza nová šanca na polepšenie. Moja sestra ma často povzbudzovala, aby som si vzbudzoval veľa úmyslov, či už za zosnulých, alebo za živých, hlavne, aby tá námaha neostala bez účinku. Tak som sa o to aj snažil. Často sme sa zhovárali o tom, ako ťažko putovali sv. Jakub alebo sv. František z Assisi, keď nemali nič a prešli taký kus sveta. My máme navigácie, mobily, bicykle, stany, vybavenie, a aj tak sa to zdá niekedy náročné. Čo keby sme tie veci nemali? Po jednom veľmi premočenom dni, sme sa rozprávali o vete z evanjelia. „Tak ani jeden z vás, ak sa nezriekne všetkého čo má, nemôže byť mojím učeníkom.“ A čo my? S toľkým vybavením.

Takáto skúška zriechnuť sa toho, čo mám, prišla v Logroňu. Tam sme došli bez dvoch špicov na mojom zadnom kolese a ďalšie dva ma opustili priamo v meste. Ďalej sa už pokračovať nedalo. Všetko by bolo fajn. Pondelok pred obedom, veľké mesto, veľa servisov. Akurát, že u nich bolo San Mateo – oslava patróna mesta, ktorá v mnohých prevádzkach trvá aj celý týždeň. Bola to skúška, čo urobíme. Keď sme tretí deň kráčali k poslednému možnému servisu, boli sme dohodnutí, že ak sa nepodarí opraviť môj bicykel, tak Feri bude pokračovať sám, aby stihol prejsť celú cestu, a ja budem pokračovať peši okolo bicykla, kým sa bude dať. Našťastie posledná šanca bola úspešná, a tak sme mohli pokračovať spolu.

Bolo zaujímavé sledovať, ako sme postupne upúšťali zo svojich nárokov. Teplý obed sa postupne menil na suchý až žiadny, jazdenie v daždi prestávalo byť problémom, nepohoda sa stala znesiteľnou. Myslím, že človek si dokáže rýchlo zvyknúť na nepohodu, len neviem, či vtedy, keď musí, alebo keď chce. Paradoxom bolo, že čím bližšie sme boli pri Santiagu, tým menej kostolov bolo otvorených.



ROZHOVOR

MODLI SA A PRACUJ!

„V modlitbe a obeti spočívala všetka moja sila. Sú to neporazitelné zbrane, ktoré mi dal Ježiš.

Dokážu získať dušu oveľa lepšie ako slovo. To je moja častá skúsenosť.“

Sv. Terézia z Lisieux sa týmto výrokom azda plne približuje krásnemu, požehnanému, nesením každodenných starostí, trápení i radostí poznačenému životu našej jubilujúcej farníčky. Nie je žiadnym tajomstvom, že tento rok sa dožíva výnimočného jubilea, v Markušovciach azda neprekonateľného. V závere roka 20. decembra 2025 oslávi storočnicu pani **Ružena Barabasová**.



Veľká príležitosť pospomínať, odovzdať skúsenosti, pohovárať sa. S bážňou sme sa priblížili k príbytku našej jubilantky, kde žije so svojou dcérou Máriou a zaťom Pavlom. Bude nám ešte vládvať odpovedať na otázky? Bude dobre počuť? Preskočila všetky naše obavy. Čulo, pri úžasnom sluchu a zraku, jasnej mysli, dala najavo, čo všetko ešte zvláda a v myšlienkach nás preniesla do minulosti.

Pani Rozka pochádza zo siedmich detí. Vychovala dvoch synov a jednu dcéru. V súčasnosti sa teší z vnúčat i z piatich pravnúčat. Celý život ťažko pracovala – okrem gazdovstva doma vystriedala zamestnania v štátnych majetkoch, v škole (na Karlovci) ako školníčka, v lese. Počas mladosti chovali s rodičmi aj sedemnásť kusov doby-

ka, pestovali zeleninu. Vždy niečo robili – spracovávali ľan – sušenie, mlátenie, močenie, trepanie, česanie, pradenie, tkanie, pestovali zemiaky, zeleninu.

Počas navštevovania základnej školy musela tiež pomáhať doma. Rúbala aj drevo a zažila rôzne huncútstva. S úctou spomína na pána farára Kolčáka, ktorý ju učil náboženstvo. Keď niekto niečo nevedel, pán farár povedal: „*Nebudzem ce bic, dosc ce psota doma nabije.*“ Učil ju i pán učiteľ Vartovník s manželkou, pani Janošíková (vyd. Majlingerová), tiež pán farár Skrak. Do školy chodila i do triedy v markušovskom hrade.

Nostalgicky spomína na svadby, kedy veľa spievala, tancovala. Týždeň pred i po svadbe bolo veľa práce na prípravách. Pred Vianocami bolo rovnako veľa práce, rada piekla kysnuté koláče. Počas Vianoc sa do Troch kráľov nepracovalo. Len nutné práce. Chodievalo sa po návštevách. Pripravili vianočný stromček, pani Rozka si pamätá i na visiaci z drevených trámov povaly v kuchyni. Darčekom boli pančuchy, rukavičky alebo sukňa či blúzka. Všetko skromne. V Advente ráno chodievali na roráty, po ve-

čeroch sa rodina modlila ruženec, varili salónky alebo čokoládu: „*Veselši bulo – aj v nedzelu, aj v týždni.*“ V lete podvečer sedeli ľudia na lavičkách pred domom a zhovárali sa nie o tom, čo má kto oblečené, ale o tom, čo stihli urobiť a čo ich ešte v najbližšom čase čaká.

Pani Barabasová si pamätá i pani grófkú a grófa z kaštiela. Dcéra Mária podotýka, že o historické udalosti v Markušovciach sa zaujímal francúzski študenti, ktorí nedávno pani Barabasovú navštívili.

Hoci už dva roky na sväté omše do kostola zo zdravotných dôvodov nemôže ísť, v modlitbe a viere vždy zotráva a sväté omše či modlitby počúva z katolíckych médií. Utieka sa hlavne ku Karmelskej Pannej Márii a sv. Jozefovi, patrónovi pracujúcich. Po dome sa poprechádza, poumýva riad, zvláda sebaobslužné činnosti. Dost sa „hnevá“ na svojich doma, že jej nedovolia pracovať v záhrade: „*Ja som chcela robiť a nedajú mi.*“ Po dobrom spánku vstáva ráno o štvrtej a deň začína modlitbou posvätného ruženca s rádiom. V porovnaní s obdobím, kedy veľa pracovala, je tej modlitby úmerne času viac. „*Modlím sa za každého, za jedného, druhého*

z rodiny, i za vás i za chorých..." Neďávno absolvovala operáciu očí, čiže dobre vidí a dokáže prečítať modlitby z modlitebnej knižky. Po modlitbe nasledujú skromné raňajky. Všeobecne sa stravuje veľmi striedmo, obmedzuje mäso a mlieko. Číta Katolícke noviny, časopisy Posol, Apoštol Božieho milosrdenstva, nevynímajúc Pokoj a dobro. Pozera kresťanskú televíziu, správy sleduje menej. Keď mala pocit, že už jej pamäť dobre neslúži, vnučka jej kúpila ošesmerovky a teraz takmer na dennej báze zaškrťáva a hľadá správne odpovede, ba čo viac, ešte pred dvomi mesiacmi háčkovala a pletla – najradšej ponožky pre celú rodinu a známych. V súčasnosti ju už prsty veľmi „neposlúchajú“, bolia ju kostičky, bližšie špecifikuje: „hačik me už nesluha“. Dozvedáme sa: „Naučila me to pani učiteľka Balduská v tretej triedze.“ Pred pár rokmi tkala koberce či prikrývky s pani kostolníčkou Kalafutovou a pani Grečkovou. Mali dva tkacie stroje.

V pamäti jej utkveli i záplavy v roku 2010. Voda prišla veľmi rýchlo, ľudia chceli ochrániť prí-



bytky, no nárazová vlna vody bola silnejšia. Dcéra Marienka dopĺňa, že stále má zimomriavky, keď si pomyslí na mladého suseda, ktorý vlastného synčeka niesol na rukách brodiac sa v hlbokjej vode. Veru, bola veľká škoda na majetku, ale „vďaka Pánu Bohu neboli obeť na životoch,“ nezabudne pani Rozka dodať. S vďakou tiež spomínajú na guláš a francúzske zemiaky, ktoré im ľudia z horného konca priniesli.

A čo výlety? Pamätá si Prahu, Nitru, Staré Hory, Levoču.

Nezabúda s úsmevom podotknúť, že má veľmi pekný, úprimný vzťah s vnukom Paľkom, o ktorého sa od malička starala, keďže jeho mamka mala počas jeho útleho veku vážny úraz. Má veľkú radosť, keď ju navštívia vnúčatá či pravnúčatá. Každý deň ich vkladá do svojich modlitieb.

Vo veku deväťdesiatšesť rokov

jej lekári voperovali strojček na srdce. S úsmevom podotýka, ako ju húkajúca sanitka prevážala do Košíc. Ľudia súčasnej doby často navštevujú odborníkov, fyzioterapeutov, lekárov a žiadajú rady pre zdravý životný štýl. Múdrost rokmi nadobudnutá, hoci s úctyhodným vekom pribúdajú zdravotné ťažkosti, uvádza hlavné rady na dlhovekosť: „Nepreháňaj! Vecej rob! Kyvaj še! Menej jem a znaš, čo robim? Cvičím.“ Názorná ukážka cvičenia nohami uzavrela nielen tému zdravého životného štýlu. Zásaditostí, ktoré možno rozobrať, azda hlbšie poznajú najbližší. Bolo nám ctou pohovárať sa, načerpať zo studnice poznania, pokoja, humoru, nábožnosti.

ZA ROZHOVOR ĎAKUJÚ
ADRIANA LAZOROVÁ
A MONIKA HODNICKÁ |

Foto: Peter Lazor

SPLNENÝ SEN

pokračovanie zo strany 19



Po takmer dvoch týždňoch pekného počasia, prišiel náš deň D. Samozrejme, v daždi, ale ten nám nevadil, lebo už sme nadšene šli do cieľa našej sedemtýždňovej púte. Zlom nastal, keď sme prišli na námestie pred Katedrálu sv. Jakuba. Po telefonáte domov som sa dozvedel, že zomrela moja kamarátka, veľmi dobrý človek. Dosť ma to zlomilo, ale s triaškou na tele sme v tom daždi museli rýchlo vyriešiť stravu a ubytovanie. Po mnohých peripetiách a vyše troch hodinách sa nám to podarilo. A vtedy prestalo pršať. Určite som si takto záver svojej púte nepredstavoval. Ale sám zvyknem často hovoriť, všetko je dobré tak, ako je.

Som vďačný za všetko pekné aj ťažké na tejto púti. Máme za sebou veľa zážitkov, skúseností, ale aj pokory z vlastnej neschopnosti. Sestra mi po návrate položila otázku. Povedz jednu vetu, čo ti dala púť do Compostely? Myslím, že poznanie, že vôbec nie som taký zrelý, ako som si myslel.

A ešte jedna myšlienka, nie moja, ktorú som si poznačil do svojho zápisníka.

Nie vždy rozumieme svojej ceste. Ale možno práve v tých malých, tichých gestách žiari to najväčšie svetlo.

ŠTEFAN KAPUSTA |
LIESKOVANY

INFORMÁTOR

MARKUŠOVCE

- V novembrovej oktáve od 1. do 8. novembra 2025 sme sa pri hlavnom kríži na cintoríne spoločne modlili za duše v očistci, aby sme za obvyklých podmienok získali pre nich plnomocné odpustky.
- Svätením adventných vencov pri svätých omšiach v nedeľu 30. novembra 2025 sme vstúpili do adventného obdobia Jubilejného roka. Samotný veniec bez začiatku a konca je symbolom samotného Boha a jeho nekonečného milosrdenstva a postupné pribúdanie svetla symbolom blížiaceho sa príchodu Božského Syna na tento svet.
- V sobotu 6. decembra 2025 sa v markušovskom hrade uskutočnilo tradičné benefičné podujatie Adventný večer na hrade. Výťažok z tejto dobročinnnej akcie bol venovaný spoluobčanom, ktorí sa rôznych dôvodov ocitli v ťažkej finančnej situácii.
- Počas Adventného obdobia sme sa v kostoloch farnosti mohli párkrát zúčastniť aj ranných rátnych omší. V šere kostola dotváralo dôstojnú atmosféru množstvo zapálených sviečok v kahancoch, ktoré si so sebou priniesli deti, mladší aj starší farníci. Slávenie svätej omše tak malo svoj výnimočný ráz.
- Nezadržateľne sa blíži koniec kalendárneho roka a s ním pre väčšinu z nás najkrajšie sviatky. Vianoce detstva starších ľudí nepoznali informačné technológie ani umelú inteligenciu. Boli skromné, plné snehu a neopakovateľnej vône pravého ihličia. Boli plné túžob a očakávaní a aj keď sa im splnili len šťastí, boli nesmierne vďační a šťastní.
- Požehnané milostiplné sviatky!

MONIKA HAMRÁKOVÁ |



INFORMÁTOR

TEPLIČKA

- V sobotu 18. októbra 2025 udelil v Markušovciach Mons. František Novajovský sviatosť birmovania aj 24 mladým z Tepličky.
- V utorok 21. októbra 2025 sa v Poprade uskutočnilo kresťanské hudobno-tanečné podujatie „*novej evanjelizácie*“ Godzone tour, na ktorom boli aj veriaci z našej farnosti, resp. filiálky.
- V piatok 24. októbra 2025 sa veriaci z Tepličky, resp. z farnosti, zúčastnili vo Svätyni Božieho milosrdenstva v Smižanoch ďalšieho Večera milo-

srdenstva. Svätú omšu celebraval a v homílii veľmi pôsobivo priblížil „*krásu svätej spovede*“ dekan v Spišskej Starej Vsi a jubilejný kazateľ Cyril Hamrák, rodák z Markušoviec.

- V nedeľu 9. novembra 2025 po prvej svätej omši sa pán farár a v mene veriacich Tepličky členovia hospodárskej rady p. Ivana Holečková a p. Vladimír Gbúr poďakovali organistovi p. Emilovi Šmelkovi za jeho dlhoročnú službu organistu v Tepličke.

JOZEF SENDREJ |

POĎAKOVANIE

V mene všetkých veriacich z Tepličky sa prostredníctvom časopisu **Pokoj a dobro** chceme poďakovať pánovi **Emilovi ŠMELKOVI** za dlhoročnú službu organistu v Tepličke. V roku 1972 ako samouk s odvahou prijal ponuku sprevádzať sväté omše hrou na organe. Stále sa zdokonaľoval, zlepšoval. Za pôsobenia pána farára Dudu bola v rámci farnosti zriadená organová škola, z ktorej aj v Tepličke vzišli štyri mladé organistky. Vtedy mu boli povzbudením slová pána farára: „*Mladí majú život pred sebou, svoje povinnosti a nemusia tu byť vždy. Vy budete tu a vždy vás budeme potrebovať.*“ Bol pre nás istotou a samo-



zrejmosťou, že každá svätá omša aj v pracovných dňoch bude sprevádzaná hrou na organe a spevom. Naša vďačnosť nech je odmenou za všetky roky jeho vernej a obetavej služby.

VĎAČNÍ VERIACI Z TEPLIČKY |

Fotky: Pavol Dzímko, Jozef Sendrej

VYDÁVA

Rímskokatolícka cirkev,
farnosť Markušovce

Zodpovedná redaktorka:
Mgr. Monika Hodnická

Redaktori:
Mgr. Adriana Lazorová
Peter Lazor
Mária Koňaková
Mgr. Jozef Sendrej
Mgr. Barbora Chovancová
Mgr. Zuzana
Klučárová, PhD.

Sadzba a grafická úprava:
Dana Košková

Technické spracovanie:
Tlačiareň Kežmarok

Jazyková úprava:
Mgr. Barbora Chovancová

Odborný konzultant:
Mgr. Štefan Saloka

Imprimatur:
prof. ThDr. František
Tondra, spišský
diecézny biskup

BÚ 16. 2. 1999,
č. prot. 113/99.
Registrované OÚ,
odbor školstva a kultúry
v Spišskej Novej Vsi,
reg. č. 2/99.

Náklad 600 kusov.

Adresa redakcie:
Rímskokatolícka cirkev,
farnosť Markušovce,
Michalská 52,
053 21 Markušovce

Kontakty:
www.pokojadobro.sk
 [www.facebook.com/
Pokojadobromarkusovce](https://www.facebook.com/Pokojadobromarkusovce)

Redakcia si vyhradzuje
právo upravovať
príspevky.

Nevyžiadané rukopisy
nevraciamy.

NEPREDAJNÉ.

Časopis vyšiel aj s podporou
obce Markušovce.

